

OTSUS

06.12.2017 nr 5-5/2017-070

Koondumisele nr 21/2017 AS Aqua Marina ja aktsiaselts „Johnny“ osa loa andmine koos kohustustega

1. Koondumine

AS Aqua Marina seaduslik esindaja esitas 06.07.2017 Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt vastavalt 19.06.2017 AS Aqua Marina ja aktsiaselts „Johnny“ vahel sõlmitud hoonestusõiguse võlaõiguslikule müügilepingule soovib AS Aqua Marina omandada aktsiaseltsilt „Johnny“ seitse lepingu eset, mille hulka kuuluvad kinnistud, kinnistute mõttelised osad ning hoonestusõigused, sealhulgas seitse Favora kaubamärgi all tegutsevat tanklat.

Tehingu tulemusel saavutab AS Aqua Marina valitseva mõju aktsiaselts „Johnny“ osa üle konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses ning tegemist on koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

2. Menetluse käik

Konkurentsiamet avaldas 06.07.2017 ülalnimetatud koondumise teate saamise kohta teate väljaandes Ametlikud Teadaanded. Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Arvestades, et AS Aqua Marina on tanklate arvu põhjal kõige suurem mootorikütuste jaemüüja Eestis, koondumise tulemusel saavutaks AS Aqua Marina Kagu-Eesti piirkonnas tanklate arvu põhjal ülekaalukalt kõige suurema osatähtsuse ning tegemist on lühikese aja jooksul juba kolmanda AS Aqua Marina poolt esitatud koondumise teatega, pidas Konkurentsiamet põhjendatuks kaubaturu põhjalikumad analüüsimist ning alustas 07.08.2017 koondumise täiendava menetluse.

Täiendava menetluse kestel saatis Konkurentsiamet taotlused teabe saamiseks Kagu-Eesti piirkonnas tegutsevatele koondumise osaliste konkurentidest mootorikütuste jaemüüjatele, samuti selle piirkonna suurematele äriklientidest mootorikütuste ostjatele ning viis Uuringupartner OÜ kaasabil läbi tarbijate küsitlemise tanklates kohapeal.

02.11.2017 esitas Konkurentsiamet AS-ile Aqua Marina hinnangu, mille kohaselt ei ole Konkurentsiametil võimalik anda luba AS Aqua Marina poolt aktsiaselts „Johnny“ osa üle valitseva mõju omandamisele koondumise teates esitatud ulatuses, kuna

koondumisega tugevneb Olerexi turuliidri positsioon mootorkütuste jaemüügil Kagu-Eesti piirkonnas, sh Võru ja Põlva linnades, mis oluliselt kahjustab konkurentsi.

AS Aqua Marina esitas 14.11.2017 vastuse Konkurentsiameti hinnangule, millega tegi ettepaneku võtta kaubaturgude analüüsil arvesse ka CNG ja LPG müügimahtusid, vaadata üle järeldus Rõuges koondumise keelamise kohta ning analüüsida vastuses esitatud argumentide valguses uuesti, kas ja kui võrd koondumine mõjutab konkurentsi Põlvas ja Võrus.

Konkurentsiamet esitas 20.11.2017 omapoolse seisukoha AS Aqua Marina 14.11.2017 vastusele. Oma seisukohas leidis Konkurentsiamet, et CNG ja LPG pigem ei kuulu bensiini ja diiselmootoriga samale kaubaturule, nõustus AS-iga Aqua Marina, et koondumine ei mõjuta oluliselt konkurentsi Rõuges ning selgitas, kuidas kahjustab koondumine konkurentsi Põlvas ja Võrus.

AS Aqua Marina esitas 06.12.2017 Konkurentsiametile enda poolt võetavad kohustused koondumisest tuleneva konkurentsi kahjustumise vältimiseks Põlvas ja Võrus.

3. Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle omandatakse valitsev mõju.

Seega on koondumise osalisteks AS Aqua Marina ja aktsiaselts „Johnny“.

AS Aqua Marina on valdusettevõtja, mis kuulub füüsiliste isikute Andres Linnas (isikukood 36711122712) ja Antti Moppel (isikukood 36812252714) ühise valitseva mõju alla. AS Aqua Marina põhitegevusalaks on temale kuuluvate väärtpaberi- ja kinnisvarainvesteeringute haldamine. AS Aqua Marina valduses on tanklad (teenindusjaamad), mida ta välja rendib. AS Aqua Marina valitseva mõju alla kuulub OÜ Velmares, mille põhitegevuseks on kinnisvara ja investeeringute haldamine. AS Aqua Marina omab 50% osalust aktsiaseltsis Olerex (edaspidi Olerex), mille ülejäänud 50% aktsiakapitalist jaguneb võrdsetes osades (25% ja 25%) Aqua Marina aktsionäride Andres Linnase ja Antti Moppeli vahel. Sellest tulenevalt on Olerex Andres Linnase ja Antti Moppeli ühise valitseva mõju all, mistõttu käsitletakse antud koondumise menetlemisel AS-i Aqua Marina ja Olerexi ühe ettevõtjana ning nimetatakse edaspidi Olerexiks.

Olerexi põhitegevusalaks on mootorkütuste jae- ja hulgimüük ning teenindusjaamades auto- ja toidukaupade müük, haagiste rent, toitlustamine, autopesu ning kohustusliku liikluskindlustuse vahendamine. Olerexi tanklaketti kuulub 89 täisteenindusjaama ja automaattanklat üle Eesti.

Aktsiaselts „Johnny“ kuulub võrdsetes osades Adria Kütus OÜ-le ja Urmas Johanson'ile (isikukood 37108236510). Adria Kütus OÜ kuulub OÜ Metasar

Kinnisvara vahendusel Urmas Johanson'ile. Aktsiaselts „Johnny“ põhitegevuseks on mootorikütuste jaemüük, sh tanklate tegevus. Käesoleva koondumisega kavatakse aktsiaselts „Johnny“ võõrandada kõik temale kuuluvad seitse Favora kaubamärgi all tegutsevat tanklat.

4. Õiguslik hinnang

4.1 Koondumise kontrolli kohaldamine

KonKS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot.

Koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käive Eestis oli kokku üle 6 000 000 euro ja koondumise osaliste käibed Eestis ületasid kummalgi 2 000 000 eurot, mistõttu kuulub koondumine KonKS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

4.2 Kaubaturud

KonKS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruse nr 69 Koondumise teate esitamise juhendi (edaspidi *Juhend*) § 8 lg 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15% ühise turuosa. Sama paragrahvi lõike 3 punkti 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks iga kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb mõni teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja, ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25%, olenemata sellest, kas nad on tegelikult müüja ja ostja suhetes või mitte.

Koondumise osaliste äritegevus kattub mootorikütuste jaemüügil ning toidu- ja autokaupade jaemüügil. Olerex tegeleb lisaks ka mootorikütuste hulgemüübiga.

Koondumise osaliste teenindusjaamade liidetud turuosa kokku ületab 15% üksnes mootorikütuse jaemüügil. Muude kattuvate äritegevuste osas, nagu toidukaupade ja autokaupade jaemüük, jääb koondumise teate kohaselt koondumise osaliste teenindusjaamade turuosa Eestis kokku hinnanguliselt vahemikku ligikaudu 1% - 2%. Seetõttu ei too koondumine kaasa olulist mõju selles valdkonnas ning tegemist ei ole horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga Juhendi mõistes. Märgitud põhjusel ei ole antud koondumise menetlemisel vajalik piiritleda kaubaturgusid toidu- ja autokaupade jaemüügil.

4.2.1 Mootorikütuste jaemüük

Kaubaturule kuuluvad tooted

Konkurentsiameti varasema praktika kohaselt ei ole mootorikütuste jaemüügi tanklate koondumisel ja selle mõjude hindamisel vaja eristada bensiini ja diislikütuse jaemüügi kaubaturgu (olguigi, et erinevad mootorid tarbivad erinevat kütust) või veelgi detailemat jaotust, sõltuvalt bensiini oktaanarvust. Konkurentsiamet on varasemalt leidnud, et erinevad mootorikütused kuuluvad kõik ühele kaubaturule, kuna reeglina on kõigi mootorikütuste jaemüüjate kaubavalikus esindatud nii bensiin kui diislikütus. Kõik kütusetanklad konkureerivad omavahel üldisel mootorikütuste jaemüügi kaubaturul.¹ Oma kõige hiljutisemates mootorikütuste kaubaturgu käsitlevates koondumise otsustes² ei arvestanud Konkurentsiamet alternatiivseid mootorikütuseid (LPG autogaas, CNG maagaas ja elektriautode kiirloomisjaamad) ning erimärgistatud diislikütust mootorikütuste jaemüügi kaubaturu hulka.

Antud koondumise menetlemisel tegi Olerex Konkurentsiametile ettepaneku võtta kaubaturgude analüüsimisel arvesse ka CNG ja LPG müügiühendid, kuna need on bensiini ja diislikütuse otsesed konkurendid ja asendajad.

Arvestades reaalselt olukorda, kus CNG ja LPG ei ole, vaatamata küllaltki pikaajasele kättesaadavusele mootorikütuste tarbijatele, bensiini ja diislikütuse tarbimist oluliselt mõjutanud, ei ole Konkurentsiamet pidanud neid piisavaks alternatiiviks bensiinile ja diisliks. Konkurentsiamet küsis käesoleva koondumise menetlemisel mootorikütuste jaemüüjatel andmeid muuhulgas ka LPG müügiühendite kohta nende tanklates piirkonnas, mis hõlmab osa Kagu-Eestist (see osa Kagu-Eestist on edaspidi nimetatud Kagu-Eesti piirkond). Saadud vastustest selgus, et LPG-d müüvad vaid Olerex ja Alexela, ning kui arvestada LPG müügitulu bensiini ja diislikütuse müügitulu hulka, moodustaks selle osatähtsus Kagu-Eesti piirkonnas alla 0,5%. Juhul, kui lisada LPG samale kaubaturule bensiiniga ja diislikütusega, siis ettevõtjate turuosade muutused ei oleks märkimist väärt, nt kõige rohkem kasvaks sellisel juhul Kagu-Eesti piirkonnas Olerexi turuosa – suurusjärgus 0,1%. CNG-d müüakse Kagu-Eesti piirkonnas vaid Alexela Kose tee tanklas Võrus. Arvestades Konkurentsiametile selle tankla kohta esitatud andmeid, võib järeldada, et CNG müügiühend ei ületa tõenäoliselt eelnevalt märgitud LPG müüki. Seega, eelnevat kokkuvõttes, ei mõjutaks LPG ja CNG arvestamine kaubaturu hulka ettevõtjate turuosasid ei Kagu-Eesti piirkonnas ega Põlva linnas ja Võru linnas. LPG ja CNG väga vähene mootorikütusena kasutamine bensiini ja diislikütusega võrreldes, on tõendiks, et pigem ei ole tegemist samale kaubaturule kuuluvate toodetega.

¹ Konkurentsiameti 01.07.2015 otsus nr 5.1-5/15-018 - aktsiaselts Aqua Marina ja Aktsiaselts Lukoil Eesti; 01.06.2016 otsus nr 5.1-5/16-020 – OÜ Alexela Tanklad ja Mokter OÜ osa; 25.08.2016 otsus nr 5.1-5/16-035 - Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osühing Heleas osa ning osühing Järvejaam osa; 21.10.2016 otsus nr 5.1-5/16-043 AS Aqua Marina ja AS Raktom osa; 12.12.2016 otsus nr 5.1-5/16-051 AS Aqua Marina ja AS Mahta Kütus osa.

² 25.08.2016 otsus nr 5.1-5/16-035 - Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osühing Heleas osa ning osühing Järvejaam osa, lk 3 – 4; 21.10.2016 otsus nr 5.1-5/16-043 AS Aqua Marina ja AS Raktom osa, lk 3; 12.12.2016 otsus nr 5.1-5/16-051 AS Aqua Marina ja AS Mahta Kütus osa, lk 3.

Eeltoodust tuleneval arvestab Konkurentsiamet antud koondumisel kaubaturul käibivateks kaupadeks bensiini ja diiselkütuse ning ei arvesta kaubaturu hulka LPG-d, CNG-d, elektriautode kiirloomisjaamasid ja erimärgistatud diiselkütust.

Kaubaturu geograafiline ulatus

Täiendava menetluse raames viis Konkurentsiamet Kagu-Eesti piirkonnas läbi tarbijate küsitluse tanklates. Küsitluse üheks eesmärgiks oli tuvastada mootorikütuste jaemüügi kaubaturu täpsem geograafiline ulatus Kagu-Eesti piirkonnas. Küsitlus teostati 17 tanklas valimiga 422 vastajat.

Tarbijate küsitlus kinnitas valdavas osas Konkurentsiameti varasemat seisukohta mootorikütuste jaemüügi kaubaturu geograafilise ulatuse kohta, st geograafiline ulatus on väiksem linnades ja suurem maapiirkondades. Küsimusele, millistes tanklates olete viimase kahe kuu jooksul tankinud, nimetati nii Põlva kui Võru linna tanklates valdavalt teisi tanklaid samas linnas. Maapiirkondade tanklates olid aga suur enamus vastustest vastupidised, st vaid üksikud ei olnud viimase kahe kuu jooksul tankinud mujal kui selles maapiirkonna tanklas, kus nad küsitlemise hetkel tankisid.

Võrumaal asuvates maapiirkonna tanklates nimetati viimase kahe kuu tankimiskohtadena ülekaalukalt kõige sagedamini tanklaid Võru linnas. Põlvamaa maapiirkondade tanklates nii selgelt eristuvat viimase kahe kuu tankimise kogemust aga ei tulenenud. Tangitud oldi erinevates maapiirkonna tanklates nii Võru- kui Põlvamaal, samuti Võrus, Põlvas, Tartus ja harvemini ka Tallinnas, Lätis ja Venemaal. Lisaks küsiti tarbijatelt, kui suur hinnatõus selles tanklas, kus küsitlemise hetkel tangiti, sunniks neid tanklat vahetama, ning millised oleksid sellisel juhul alternatiivsed tankimiskohad. Tarbimiskohta muutma panev hinnatõus jäi kõikide vastajate peale kokku küllaltki suurde vahemikku: 1 kuni 50 senti/liiter. Enamus vastanutest märkis selliseks hinnatõusuks 10 kuni 20 senti/liiter. Hinnatõusu korral alternatiivsete tankimiskohtade valikul vastasid küsitletavad üldjuhul sarnaselt nagu eelkirjeldatud tankimiskohtade osas küsitlusele eelnenud kahe kuu jooksul kasutatud tanklate puhul.

Tarbijaküsitlusega kogutud andmetele tuginedes saab järeldada, et Kagu-Eesti piirkonnas on eraldi geograafiliste piirkondadena eristatavad Võru linn koos lähiümbrusega ja Põlva linn koos lähiümbrusega. Täiendavas menetluses palus Konkurentsiamet konkurentidel esitada andmed igal päeval kehtinud jaehindadest bensiini 95 ja diiselkütuse osas iga tankla kohta eraldi 2017. aasta teises kvartalis (aprill, mai, juuni). Võrreldes omavahel turuosaliste mootorikütuste tabloohindasid selgus, et samaaegselt olid Kagu-Eesti piirkonna tanklates erinevad hinnad. Hinnad erinesid ka tanklakettide siseselt. Samuti erinesid samaaegselt üksteisest hinnad Võru linnas ja selle lähiümbruses ning Põlva linnas ja selle lähiümbruses, kuid sama linna siseselt olid erinevate tanklate hinnad sarnased ning liikusid sarnase dünaamikaga. Lisaks tarbijate käitumisele kinnitab ka selline hindade analüüsi tulemus, et Võru ja Põlva asuvad mootorikütuste jaemüügil erinevatel geograafilistel kaubaturugudel.

Tulenevalt tarbijaküsitlusega kogutud andmetest tuleb maapiirkondades paiknevate tanklate osas, iga tankla geograafilist haardeulatust hinnata eraldi, kuid kindlasti on tegemist laiemate geograafiliste piiridega linnatanklatega võrreldes ning sageli kuulub maapiirkonna tankla geograafilisse alasse ka lähim linn. Seetõttu on nii linnapiirkonna

kui ka paljude maapiirkonna kütusetarbijate jaoks oluline, et konkurents toimiks eelkõige linnades. Maapiirkondade tanklad asuvad üksteisest sellistel kaugustel (üle 20 minutiline autosõidu kaugus), et need omavahel üldjuhul ei konkureeri.

Eelnevast tulenevalt hindab Konkurentsiamet käesoleva koondumise mõju, sarnaselt oma viimastele mootorikütuste kaubaturgu käsitlevatele otsustele³, lokaalsetel territooriumitel, mis katavad ala ligikaudu kuni 10 minuti autosõidu raadiuses koondumise osaliste tanklatest linnades ning ligikaudu kuni 20 minutilise autosõidu raadiuses maapiirkondades. Erinevalt varasemast praktikast, ei hinda Konkurentsiamet käesoleva koondumise mõju kogu Eesti territooriumil.

4.2.2 Mootorikütuste hulgimüük

Lisaks mootorikütuste jaemüügile ning toidu- ja autokaupade jaemüügile tegeleb Olerex ka mootorikütuste hulgimüügiga. Hulgimüüki teostab Olerex nii otse oma kütuse terminalist kliendi kütuseautosse kui ka vedades mootorikütust oma tsisternautodega klientide mahutitesse kohale. Olerexi peamisteks klientideks mootorikütuste hulgimüügil on põllumajandusettevõtjad, transpordiettevõtjad, väiksemad mootorikütuste jaemüüjad ning hoonete kütmiseks vedelkütust ostvad tarbijad. Omandatava Aktsiaselts „Johnny“ osaga lepingulisi kliente ei kaasne, mistõttu puudub selles äritegevuses Olerexi ja omandatava ettevõtja osa vahel kattuvus. Olerexi poolt teostatava mootorikütuste hulgi- ja jaemüügi vertikaalse mõju hindamisel on oluline arvestada, et Olerex on ka ise mootorikütuste hulgi ostja. Valdav enamus Eestis edasi müüdavast mootorikütusest imporditakse Leedust Orlen Lietuva rafineerimistehasest ja Soomest Neste Oyj Porvoo rafineerimistehasest. Arvestades, et Olerexi osatähtsus mootorikütuste tarnijana teistele mootorikütuste jaemüüjatele on marginaalne, ei ole tegemist vertikaalselt mõjutatud kaubaturuga ning antud koondumise menetlemisel puudub vajadus piiritleda mootorikütuste hulgimüügi kaubaturgu.

4.3 Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

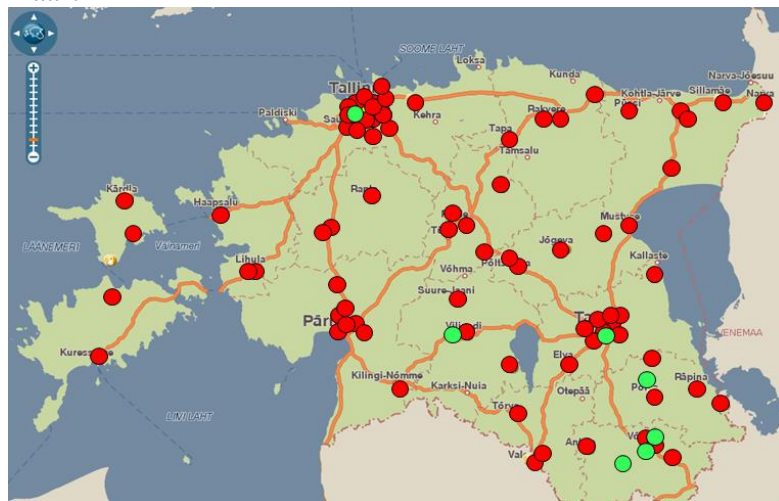
KonkS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi olemasolu eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Olerexil on 89 täisteenindusjaama ja automaattanklat üle Eesti. Aktsiaseltsile „Johnny“ kuulub 7 Favors kaubamargi all tegutsevat tanklat, mis asuvad Tallinnas, Tartus, Viljandis, Põlva lähedal Mammaste külas, Võrus, Võru lähedal Kose alevikus (edaspidi Kose tankla) ja Rõuges.

³ 25.08.2016 otsus nr 5.1-5/16-035 - Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osahing Heleas osa ning osahing Järvejaam osa, lk 4; 21.10.2016 otsus nr 5.1-5/16-043 AS Aqua Marina ja AS Raktoom osa, lk 4; 12.12.2016 otsus nr 5.1-5/16-051 AS Aqua Marina ja AS Mahta Kütus osa, lk 4.

Koondumise osaliste tanklate jaotumisest üle Eesti annab ülevaate alljärgnev joonis, kus punased punktid tähistavad Olerexi ning rohelised käesoleva koondumise osaks olevaid Favors tanklate asukohti. Koondumise tulemusel lisanduks Olerexi 89 tanklat 7 tanklat.

Kaart 1

Hinnates koondumise osaliste turuosasid regionaalselt, st aladel ligikaudu kuni 10 minuti autosõidu raadiuses koondumise osaliste tanklatest linnades ning ligikaudu kuni 20 minutilise autosõidu raadiuses maapiirkondades, on käesoleva koondumise puhul tuvastatavad erinevad üksteisest eristatavad territooriumid, kus paiknevad mõlema koondumise osalise tanklad: Tallinn, Tartu, Viljandi, Põlva, Võru.

Konkurentsiameti hinnangul ei mõjuta koondumine oluliselt konkurentsi Tallinnas, Tartus ja Viljandis, kuna mitte üheski nendest piirkondadest ei saavuta Olerex koondumise tulemusel olulist turujõudu ning koondumise osaliste tanklatele alternatiivsete tanklate arv on kõrge.

Konkurentsiamet alustas käesoleva koondumise täiendavat menetlust, kuna koondumise tulemusel saavutaks Olerex Kagu-Eesti piirkonnas tanklate arvu põhjal ülekaalukalt kõige suurema osatähtsuse.

Arvestades ülalpool esitatud mootorikütuste jaemüügi kaubaturu geograafilise ulatusega, on Kagu-Eesti piirkonnas eristatavad linnapiirkondadena Põlva linn ja selle lähiümbrus, Võru linn ja selle lähiümbrus⁴ ning maapiirkonnana Rõuge ja selle lähiümbrus.

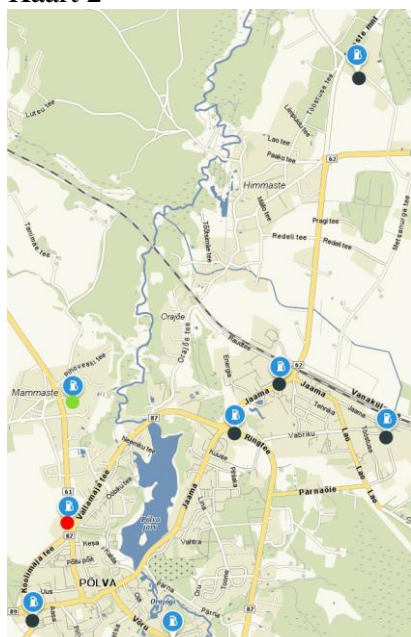
4.3.1 Hinnang konkurentsiolekorradele Põlvas

Põlvas lisandub koondumise tulemusel ühele Olerexi tanklale üks Favors tankla. Kokku on Põlvas 7 tanklat. All toodud kaardil 2 on märgitud tanklate asukohad ligikaudu kuni 10 minutilise autosõidu kaugusel koondumise osaliste tanklatest, kus

⁴ Põlva linn ja selle lähiümbrus ning Võru linn ja selle lähiümbrus on parema loetavuse huvides tekstis edaspidi nimetatud vastavalt Põlva ja Võru.

roheline punkt tähistab Favora tanklat ja punane Olerexi tanklat ning mustad konkurentidele kuuluvaid tanklaid.

Kaart 2

Tabel 1 Tanklate arv Põlvas

Tankla omanik või tanklakett	Tanklate arv
Olerex	1
Favora	1
Koondumise osalised kokku	2
Circle K	1
Alexela	1
Terminal	1
Mahta Kütus	1
Kagu Petrool	1
Kõik kokku	7

Tabel 2 Põlva tanklate turuosad müügitulude põhjal

Tankla omanik või tanklakett	Turuosa
Olerex	[40 – 50]%
Favora	[5 – 10]%
Koondumise osalised kokku	[40 – 50]%
Circle K	[10 – 20]%
Alexela	[20 – 30]%
Terminal	[5 – 10]%
Mahta Kütus	[0 – 5]%
Kagu Petrool	[0 – 5]%

Võrreldes ettevõtjate 2016. aasta müügitulusid selgub, et Olerexi tankla on ülekaalukalt kõige suurema müügituluga tankla Põlvas. Koondumise osaliste tanklate asukohti arvestades, võib järeldada, et koondumise eelselt on koondumise

osaliste tanklad üksteisele lähedasteks konkurentideks. Koondumise tulemusel kaoks Olerexi ja Favora tankla vaheline konkurentsipurve, Olerexi niigi kõrge turuosa kasvaks veelgi ning ligikaudu pool kogu mootorikütuste müügist Põlvas hakkaks toimuma Olerexi vahendusel.

Olerex esitas oma 14.11.2017 vastuses Konkurentsiameti poolt koondumisele antud hinnangule erinevaid põhjendusi selle kohta, miks nende hinnangul konkurentsi tingimused Põlvas koondumise tulemusel ei muutu: [...]. Konkurentsiamet nõustub üldjoontes kõigi nende väidetega, kuid leiab, et need ei ole piisavad välistamiseks konkurentsi kahjustumist. Konkurentsiameti jaoks on tankla olemasolu tõendiks selle kohta, et seda tanklat külastatakse ning tema poolt pakutavatele toodetele ja teenustele on olemas ostjad. Tankla suurusel olenemata on Favora tankla Põlvas tegutsevaks ettevõtjaks, kellele on omistatav käive kaubaturul. Koondumise tulemusel hakkab selle tankla klientuur kasutama Olerexi poolt pakutavaid tooteid ja teenuseid ning vastava käibe ja turuosa omistab Olerex. Seega tugevneb ka Olerexi positsioon kaubaturul.

Kõige olulisema asjaoluna märkis Olerex, et kaubaturule jäävad tegutsema kolm tugevat konkurenti, kes soovivad ja suudavad algatada hinnamuudatusi ning tagavad sellega konkurentsi. Tabelist 2 nähtub, et nendeks kolmeks konkurendiks on Alexela, Circle K ja Terminal kaubamärkide all tegutsevad tanklad. Konkurentsiamet ei kahtle nende ettevõtjate finantsilises võimekuses viimaks läbi hinnamuudatusi, kuid eeldab antud juhul konkurentsiolukorra hindamisel ettevõtjate käitumises jätkusuutliku äritegevuse ning seega kasumlikult tegutsemise motiivi. Konkurentsiamet peab ebatõenäoliseks Alexela, Circle K ja Terminal tanklakettide puhul sellist äristrateegiat, kus nende Põlvas tegutsevaid tanklaid toetatakse pikaajaliselt teistes piirkondades kasumlikult tegutsevate tanklate arvel selleks, et viimased saaksid püsivalt kahjumlikult tegutsedes pakkuda madalaid mootorikütuste hindasid ning suurendada selliselt oma turuosa teiste ettevõtjate arvelt. Konkurentsiamet ei leidnud märke suuremate mootorikütuste jaemüüjate sellisest käitumisest ka analüüsides nende Põlvas asuvate tanklate jaehindade dünaamikat.

Võttes arvesse Põlva tanklate mootorikütuste müügitulusid 2016. aastal (vt tabel 2), selgus menetluse käigus tehtud turuanalüüsist, et Põlvas on neli tanklat, mille turuosad jäävad alla 10%, nende seas ka koondumisega omandatav Favora tankla, üks tankla turuosaga vahemikus 10% - 20%, üks tankla, mille müügitulu ulatub ligikaudu pooleni Olerexi tankla vastavast käibest ning Olerexi tankla turuosaga 42%. Seega võib kõiki tanklaid, võrreldes Olerexiga, pidada väikesteks.

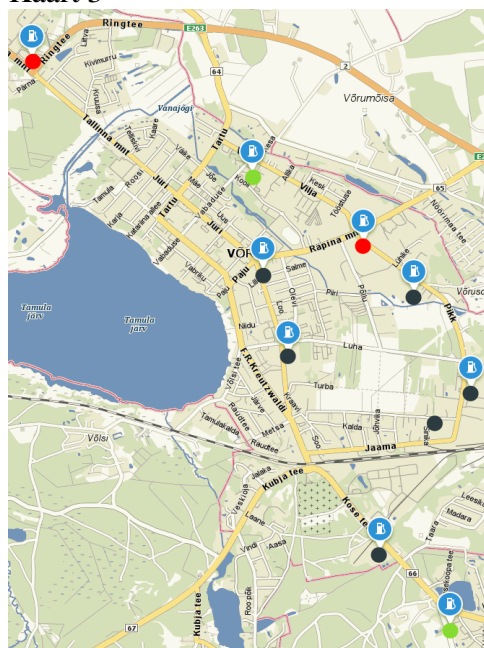
Mootorikütuste jaemüügil, kus turg on hindade osas väga läbipaistev, on madala turuosaga ettevõtjatel hinnaalandustega oma käibe ja turuosa suurendamine praktiliselt välistatud, kuna igale hinnamuudatusele järgnevad koheselt kõik turuosalisel, k.a kõrge turuosaga Olerex. Mootorikütuste jaemüügi edukus on oluliselt sõltuv müüdavast kogusest, kuna ühe ühiku väljamüügi hinna marginaal on madal. Seega omab Olerex, kui kõige suurema käibega ettevõtja, teistega võrreldes oluliselt paremaid reserve võimalikuks konkurentsivõitluseks ning potentsiaalselt ka võimekust madala turuosaga ettevõtjate turult välja tõrjumiseks. Seega, sellise turustruktuuriga, kus kaubaturul tegutseb üks teistest selgelt kõrgema turuosaga ettevõtja ning teiste osatähtsused on killustunud, kaob madala turuosaga ettevõtjatel konkureerimise motivatsioon. Mida rohkem tugevneb Olerexi positsioon

mootorikütuste jaemüügil Põlvas, seda rohkem muutub kaubaturg sõltuvaks vaid tema käitumisest. Seetõttu kahjustab Olerexi, kui turgu valitsevat seisundit omava ettevõtja, turujõu suurenemine koondumise kaudu konkurentsi Põlvas.

4.3.2 Hinnang konkurentsiolekorradele Võrus

Võrus lisandub koondumise tulemusel kahele Olerexi tanklale kaks Favora tanklat. Kokku on Võrus 10 tanklat. Kaardil 3 on märgitud tanklate asukohad ligikaudu kuni 10 minutilise autosõidu kaugusel koondumise osaliste tanklatest, kus rohelised punktid tähistavad Favora tanklaid ja punased Olerexi tanklaid ning mustad konkurentidele kuuluvaid tanklaid.

Kaart 3

Tabel 3 Tanklate arv Võrus

Tankla omanik või tanklakett	Tanklate arv
Olerex	2
Favora	2
Koondumise osalised kokku	4
Circle K	2
Alexela	1
Neste	2
Mahta Kütus	1
Kõik kokku	10

Tabel 4 Võru tanklate turuosad 2016. aasta müügitulude põhjal

Tankla omanik või tanklakett	Turuosa
Olerex	[30 – 40]%
Favora	[10 – 20]%
Koondumise osalised kokku	[40 – 50]%
Circle K	[20 – 30]%
Alexela	[0 – 5]%
Neste	[10 – 20]%
Mahta Kütus	[0 – 5]%

Ülaltoodud tabelitest järeldub, et koondumise tulemusel saaks Olerexist tanklate arvu põhjal kõige suurem mootorikütuste jaemüüja Võrus. Samuti tugevneks koondumise tagajärjel oluliselt Olerexi positsioon turuosaliste müügitulude võrdluses. Koondumise tulemusel kasvaks, sarnaselt Põlvaga, Olerexi niigi kõrge turuosa veelgi ning ligikaudu pool kogu mootorikütuste müügist Võrus hakkaks toimuma Olerexi vahendusel.

Olerex rõhutas oma 14.11.2017 vastuses Konkurentsiameti poolt koondumisele antud hinnangule, sarnaselt arvamusega Põlva kohta, et konkurentsi säilimiseks on jaamade võrdsest jaotumisest tähtsam turul tegutsevate konkurentide üldine turujõud. Olerex väitis, et kuna pärast koondumist jäävad turul tegutsema kolm tugevat kasvuambitsiooniga ettevõtjat, on efektiivne konkurents kaubaturul tagatud ning Olerexil ei ole nelja tanklaga kümnest võimalik konkurentsi kahjustada.

Sarnaselt hinnangule Põlva kohta on Konkurentsiamet seisukohal, et ka Võrus tegutsevad turuosalised jätkusuutliku äritegevuse motiivil ning eeldab nende äritegevuses sarnast strateegilist käitumist nagu eelnevalt kirjeldatud Põlva puhul.

Võrreldes ettevõtjate turuosasid 2016. aasta müügitulude põhjal Võrus (vt tabel 4) nähtub, et turustruktuur on Põlvaga võrreldes mõnevõrra erinev, kuna kaubaturul tegutseb Olerexile ligilähedase turuosaga konkurent – Circle K. Kahe suurema turuosalise osatähtsuseks kütuse jaemüügist Võrus on kokku ligikaudu 70%. Koondumise tulemusel oleks kahe suurema konkurendi turuosaks kokku ligikaudu 80%. Selline duopoolne turustruktuur ei ole mootorikütuste jaemüügi puhul Konkurentsiameti hinnangul konkureerivaks turustruktuuriks. Valdav enamus kogu kaubaturu käibest kuulub kahele ettevõtjale, kaubaturu läbipaistvust arvestades on üksteise jäljendamine lihtne ning ühe ettevõtja poolne turuosa suurendamine teise arvelt on praktiliselt välistatud. Mistahes moel klientide enda tanklasse meelitamisele suudab võrdväärne konkurent vastata samaga, mistõttu ei ole kummalgi konkureerimiseks motivatsiooni. Sellises konkurentsituatsioonis ei saa Konkurentsiamet nõustuda kummagi suurema turuosalise poolse turuosa suurendamise ning seeläbi duopoolse turustruktuuri veelgi enam kindlustumisega koondumiste kaudu. Seetõttu kahjustaks koondumine konkurentsi mootorikütuste jaemüügil Võrus.

4.3.3 Hinnang konkurentsiolekorrade Rõuges ja selle lähiumbruses

Konkurentsiamet leidis 02.11.2017 hinnangus, et koondumine kahjustab konkurentsi kogu Kagu-Eesti piirkonnas, mistõttu ei ole võimalik anda luba Rõuges asuva Favora

tankla omandamisele. Olerexi poolt 14.11.2017 Konkurentsiameti hinnangule esitatud vastuses tegi Olerex muuhulgas ettepaneku vaadata üle järeldus koondumise keelamise kohta Rõuges. Analüüsidest täiendavalt konkurentsiolekorda Rõuges leidis Konkurentsiamet, et koondumine Rõuges konkurentsi oluliselt ei mõjuta. Konkurentsiamet nõustus 20.11.2017 esitatud vastuses Olerexi selgitustega, et Võrumaal Rõuges asuva Favora tankla konkurendid ei ole mitte kõik teised maakonna tanklad, vaid pigem lähimad tanklad Võru linnas. Seda seisukohta toetab ka koondumise menetlemisel läbiviidud tarbijate küsitlus Rõuge tanklas, mis näitas, et valdavalt oli selles tanklas tankimise põhjuseks lähedus elukohale. Vastustes küsimustele, millistes tanklates olete viimase kahe kuu jooksul tankinud, nimetasid Rõuge tankla kliendid kõige rohkem tanklaid Võrus, kuid samuti Tartu, Tallinna ja Viljandi tanklaid. Samuti suundusid, potentsiaalse hinnatõusu korral Rõuge tanklas, enamus Rõuge tankla klientidest Võrus asuvasse tanklatsesse. Kõikidest vastustest vaid ühel korral nimetati ühe alternatiivina teist maapiirkonnas asuvat tanklat – Premium7 tanklat Savernas. Seega on suure osa Favora Rõuge tankla klientide jaoks oluline, et Võrus oleks piisav valik üksteisega konkureerivaid tanklaid ning et seal toimiks konkurents.

Samuti, arvestades ligikaudu 20 minutilise autosõdu raadiusega Rõuge tanklast, jäävad sellisesse kaugusesse vaid Võrus paiknevad tanklad. Sedasi piiritletud haardeulatusse ei jää ühtegi teist maapiirkonnas tegutsevat tanklat, st arvestades 20 minutilise autosõidu raadiusega, ei konkureeri Favora Rõuge tankla ühegi teise maapiirkonnas tegutseva tanklaga.

Eelnevast tulenevalt leiab Konkurentsiamet, et koondumise tulemusel toimuv Favora Rõuge tankla omaniku vahetus ei mõjuta oluliselt konkurentsi. Rõuge tankla klientide jaoks on eelkõige oluline, et konkurents ei kahjustuks Võrus.

5. AS Aqua Marina poolt võetavad kohustused

Vastavalt KonkS § 27 lõikele 3 võib Konkurentsiamet, konkurentsi kahjustamise vältimiseks, anda koondumiseks loa tingimusel, et koondumise osalised täidavad endale võetud kohustused.

AS Aqua Marina esitas 06.12.2017 Konkurentsiametile ettepanekud kohustuste võtmiseks koondumisest tuleneva konkurentsi kahjustamise vältimiseks mootorikütuste jaemüügil Võrus ja Põlvas. AS Aqua Marina võtab käesoleva koondumise raames alljärgnevat kohustused.

AS Aqua Marina kohustub 6 kuu jooksul alates käesoleva otsuse tegemise kuupäevast võõrandama järgnevalt nimetatud kinnistud koos nendel paiknevate tanklatega:

- 1486/5511 suurune mõtteline osa kinnistust asukohaga Vilja tn 6a, Võru linn ja Vilja tn 6, Võru linn;
- Katastriüksuse katastritunnusega 91804:003:0432 baasil moodustatav tanklakinnistu asukohaga Kose tee 14, Kose alevik, Võru vald pindalaga ligikaudu 3 300m², koos selle oluliste osadega ja päraldistega;
- Tehnika tee 1, Mammaste küla, Põlva vald, Põlva maakond.

AS Aqua Marina tagab, et kinnistutel paiknevad tanklad on jätkuvalt tegutsevad ning kõik tegutsemiseks vajalikud lepingud, load, ülevaatused jm on olemas kuni nende ostjale üle andmiseni.

Vältimaks tanklate toimimise peatumist sõlmitakse eelnimetatud Võru ja Kose tanklate kasutamiseks rendileping, kus AS Aqua Marina on rendileandjaks, [...] päeva jooksul alates Konkurentsiameti koondumisele koos kohustustega loa andmise otsuse tegemisest. Rentnikule antakse tanklate valdus üle [...] päeva jooksul nimetatud rendilepingu sõlmimisest.

AS Aqua Marina kohustub rendilepingu kehtimise ajal mitte mingil viisil mõjutama renditavate tanklate äritegevust.

AS Aqua Marina kohustub Võru ja Kose tanklate rendilepingu tingimused eelnevalt Konkurentsiametiga kooskõlastama.

AS Aqua Marina ja rentnik kohustuvad tegema koostööd ja rakendama oma parimad jõupingutused eesmärgil, et eelpoolnimetatud kinnistutel tegutsevad tanklad püsiksid töös kogu müügiotsuse vältel kuni asjaõiguslepingu sõlmimiseni ning üleminek ostjale toimiks sujuvalt ja katkestusteta.

AS Aqua Marina kohustub mitte opereerima Põlva vallas Mammaste küla tanklas kuni ostjaga ostu-müügi lepingu ja asjaõiguslepingu sõlmimiseni ning sellele järgneva ostja poolse valduse üle võtmiseni.

Kõigi kohustustega hõlmatud kolme kinnistu koos nendel paiknevate tanklatega võõrandamise eelselt kohustub AS Aqua Marina saama Konkurentsiametilt nõusoleku ostja sobivuse kohta.

AS Aqua Marina kohustub Konkurentsiametile esitama eelpoolnimetatud kolme kinnistu võlaõiguslikud müügilepingud ja asjaõiguslepingud 5 tööpäeva jooksul alates nende sõlmimisest.

AS Aqua Marina on teadlik, et käesolevate kohustuste rikkumisel võib Konkurentsiamet teha otsuse koondumiseks loa andmise otsuse kehtetuks tunnistamise kohta vastavalt konkurentsiseaduse § 29 lg 1.

6. Kokkuvõte

Hinnates menetluses kogutud teavet, on Konkurentsiamet seisukohal, et koondumine ei kahjusta konkurentsi mootorikütuste jaemüügil Tallinnas, Tartus, Viljandis ning Rõuges ja selle lähiümbruses.

Arvestades eelpool toodud põhjendusi ning tuginedes KonkS § 22 lõikele 1, mille kohaselt Konkurentsiamet lähtub koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, on Konkurentsiamet jõudnud järeldusele, et koondumise tulemusel tugevnev Olerexi turgu valitsev seisund mootorkütuste jaemüügil Põlvas ning nii turgu valitseva seisundi tugevnemine kui ka duopoolse turustruktuuri kindlustumine Võrus, kahjustaks nimetatud linnades ja nende

lähipiirkonnades oluliselt konkurentsi. Nimetatud konkurentsi kahjustamise vältimiseks esitas AS Aqua Marina ettepanekud kohustuste võtmiseks.

Analüüsinud esitatud kohustust, leiab Konkurentsiamet, et AS Aqua Marina poolt võetav kohustus kõrvaldab tõhusalt ja püsivalt tuvastatud konkurentsiprobleemid nii Võrus kui Põlvas. Konkurentsiameti hinnangul tagab AS Aqua Marina poolt endale võetud kohustus võõrandada kolm kinnistut koos nendel paiknevate tanklatega Konkurentsiameti poolt eelnevalt heaks kiidetud ostjale olukorra, kus koondumine ei kahjusta oluliselt konkurentsi mootorikütuste jaemüügil Põlvas ja Võrus. Seega ei esine käesoleva koondumise puhul KonkS § 22 lõikes 3 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Lähtudes eeltoodust ning juhindudes KonkS § 27 lg 2 punktist 1 ja lõikest 3

otsustan:

anda luba AS Aqua Marina ja aktsiaselts „Johnny“ osa koondumisele tingimusel, et AS Aqua Marina täidab käesoleva otsuse punktis 5 nimetatud kohustused.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

/allkirjastatud digitaalselt/

Kristel Rõõmusaar
Konkurentsitenistuse juhataja – peadirektori asetäitja

Konkurentsiameti 06.12.2017 otsuse nr 5-5/2017-070 ära kiri on samane originaaliga. Ära kirjas on ärisaladused välja jäetud ning turuosad märgitud vahemikena, vastavad kohad on tähistatud nurksulgudega.

/Veiko Ilves/ 08.01.2018